

RAQAMLI IQTISODIYOT VA INVESTITSİYALAR

Katta o‘qituvchi Mirzaraximova Aziza Azimdjanoyna

Muhammad al-Xorazmiy nomidagi Toshkent axborot texnologiyalari universiteti

Annotasiya: Ushbu maqolada raqamli iqtisodiyot sharoitida investitsiyalar, ularning davlat rivojida o‘rni va ahamiyati, investitsiyalarni jozibadorlik xususiyatlari, mamlakat iqtisodiyotida va uning bugungi kunda hamda istiqbolda ham barqaror rivojlanishida investitsiya jarayonlarining muhim ahamiyati to‘g‘risida to‘xtalib o‘tilgan.

Kalit so‘zlar: Investitsiyalar, to‘g‘ridan-to‘g‘ri xorijiy investitsiyalar, raqamli iqtisodiyot, investitsion jozibadorlik, investitsiya siyosati

Investitsiyalar, jumladan, to‘g‘ridan-to‘g‘ri xorijiy investitsiyalar raqamli iqtisodiyotning rivojlanishida muhim rol o‘ynaydi, ayniqsa, raqamli iqtisodiyot global ishlab chiqarish va investitsiya modellarini o‘zgartirmoqda. Raqamli iqtisodiyotga jalb qilingan xalqaro investitsiyalar ishchi kuchining pastligi kabi omillarga kamroq bog‘liq bo‘lib, ko‘proq infratuzilma holati, ishchi kuchi va arzon energiya mavjudligi kabi omillarga bog‘liq.

Har qanday mamlakatning iqtisodiyotida va uning bugungi kunda hamda istiqbolda ham barqaror rivojlanishida investisiya jarayonlari muhim ahamiyat kasb etadi. Raqamli iqtisodiyot sharoitida davlat investisiya siyosatining asosiy vazifalari quyidagilar hisoblanadi:

- Jahon bozorida qulay konyukturaning saqlanishi uchun keng miqyosda ko‘maklashish;
- Foiz stavkalarini iqtisodiyotning real sektoridagi investisiylarning tegishli samaradorligi mos keluvchi darajagacha pasaytirish;
- Bozor sub’ektlarining investitsion imkoniyatlarini kengaytirishga yo‘naltirilgan soliq islohotlarini amalga oshirib borish;
- “Samarali mulkdorlik” masalalarini hal etgan holda tashkilotlarning investitsion jozibadorligini oshirish;
- Investorlar huquqlarini himoya qilishning qonuniy-huquqiy asoslarini mustahkamlash asosida investitsion xavf-xatarlarni pasaytirishning tashkiliy-huquqiy omillarini shakllantirish;
- Mamlakat hududlarining investitsion jozibadorligi darajalari o‘rtasidagi farqlarni qisqartirish;
- Byudjetdan ajratiladigan investisiya resurslaridan foydalanish samaradorligini oshirish, ulardan maqsadli va samarali foydalanishni davlat tomonidan nazorat qilishni kuchaytirish.

Davlat investisiya siyosati respublika, viloyatlar va tarmoqlar miqyosida shakllantiriladi va amalga oshiriladi. Investitsiyalarni boshqarishning yagona tizimi chora-tadbirlardan iborat bo‘lgan, alohida hududlar darajasida amalga oshiriladigan, investisiya resurslarini safarbar qilish va ulardan hududlarning manfaatlaridan kelib chiqqan holda

5-May, 2025-yil

yuqori samarali foydalanish yo‘nalishlarini aniqlash imkoniyatini beruvchi hududiy investitsiya siyosati muhim ahamyat kasb etadi.

Mamlakatimizda amalga oshirilayotgan keng ko‘lamli iqtisodiy islohotlar xalqaro hamjamiyat bilan iqtisodiy integratsiyani kuchaytirishga qaratilgan bo‘lib, umumjahon tendensiyalarini hisobga olgan holda u yoki bu sohani davlat tomonidan tartibga solishda yetarli darajada ehtiyotkorlikni talab etadi. Shu nuqtai nazardan hududiy rivojlanish muammolarini hal etishda, ayniqsa hududlarda investitsiya jarayonlarini rivojlantirish va alohida hududlarning investitsion jozibadorligini oshirishda islohotlarning hozirgi bosqichi talablariga to‘g‘ri keladigan yangi mexanizmlar va yo‘nalishlarni topish maqsadga muvofiqdir.

Shu munosabat bilan investitsiya, investitsiya jarayonlari, investitsion jozibadorlik va hududlarning investitsion jozibadorligi masalalari mamlakat iqtisodiy rivojlanishining tayanch omili sifatida e‘tirof etiladigan xorijiy investitsiyalarni jalb qilish bilan chambarchas bog‘liqdir.

Milliy iqtisodiyotni rivojlantirishda xorijiy investitsiyalarning ahamiyati benihoyat katta bo‘lib, u quyidagilar bilan izohlanadi:

- birinchidan, xorijiy investitsiyalar ishlab chiqarishga zamonaviy texnika va texnologiyalarni joriy etib, eksportga mo‘ljallangan mahsulotlarni ishlab chiqarishni rivojlantiradi;

- ikkinchidan, import o‘rnini bosuvchi tovar ishlab chiqarishni yo‘lga qo‘yish va buning uchun xorijiy investitsiyalarni iqtisodiyotning ustuvor sohalariga yo‘naltirish va pirovardida aholining me‘yordagi turmush darajasini ta‘minlash imkonini yaratadi;

- uchinchidan, kichik biznesni rivojlantirish va qishloq xo‘jaligi ishlab chiqarishini jadallashtirish orqali o‘zib borayotgan aholini ish joylari bilan ta‘minlaydi;

- to‘rtinchidan, korxonalarning eskirgan ishlab chiqarish quvvatlarini, moddiy-texnik bazasini yangilaydi va texnik qayta qurollantiradi;

Investitsiya loyihalari, avvalo, ustuvor tarmoqlarga, ya‘ni neft va kimyo sanoati, transport, energetika, yer osti qazilma boyliklarini ishlab chiqarishga, qurilish, telekommunikatsiya tarmoqlariga, qishloq xo‘jaligi mahsulotlarini ishlab chiqarishga va ularni keng qayta ishlashga, turizm sohasini rivojlantirishga qaratilishi lozim.

So‘ngi yillarda mamlakatimizda ham investitsion muhitni yaxshilash, iqtisodiyot tarmoqlariga to‘g‘ridan-to‘g‘ri xorijiy investitsiyalarni jalb etish, qulay investitsion sharoitlar yaratish, ayniqsa imtiyozlar va preferensiyalar bilan ularning ishonchli huquqiy himoyasi va kafolatlarini ta‘minlashga qaratilgan bir qator ishlar amalga oshirilmoqda. Xususan, so‘ngi yillarda mamlakatimizda investitsiya jarayonlarini rivojlantirish va investitsion jozibadorlikni oshirishga qaratilgan islohotlarni ko‘zlangan mukammal ko‘rinishga keltirish uchun Respublika miqyosida hududlarni kompleks rivojlantirish chora-tadbirlari amalga oshirilmoqda va o‘z navbatidan qonun osti hujjatlar bilan huquqiy tomondan kafolatlanmoqda.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Ganiev S.K. va boshq. Axborot xavfsizligi. T.: Aloqachi 2008. 383-b.
2. Iminova N.A. Risk menejment. O‘quv qo‘llanma.T.: “Aloqachi”, 2017,-184 b.

QO‘SHIMCHA ADABIYOTLAR:

1. Белох Л.П. Реструктуризация предприятия. Учебное пособие. – М.: YUNITI-DANA, 2009. – 511 str.
2. Iminova N.A. Aloqa va axborotlashtirish sohasida iqtisodiy risklarni boshqarish. Diss. I.f.n. Toshkent, 2012.
3. Muhitdinov X.A. O‘zbekistonda telekommunikatsiya xizmatlari bozori rivojlanishining moliyaviy masalalari («O‘zbektelekom» AK misolida). Diss.i.f.n. – T., 2006.
4. Никонов В. Управление рисками. Как больше зарабатывать и меньше терять. - М.: Алпина Паблишерз, 2009. S. 284.
5. Просветов Г.И. Экономика предприятия: задачи и решения. Учебное практическое пособие. – М.: «Alfa-Press», 2009. – 560 str.
6. Рейман Л.Д., Совершенствование системы государственного регулирования отрасли телекоммуникаций. -Санк Петербург, 2000.

AXBOROT MANBAALARI:

www.economics.ru
www.ved.ru
www.uza.uz
www.Lex.uz
www.ziynet.uz